(מה) שַׁעֲוָה אוֹ שֶׁמֶן עַב בְּנֶקֶב הֶחָבִית לְסָתְמוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא (מו) מְמָרֵחַ (פֵּרוּשׁ הָעֲרִיכָה, סִיכָה מְשִׁיחָה טְיחָה מְרִיחָה שִׁיצָּה עִנּוּן אֶחָד הוּא), אֲבָל בְּשֹׁאַר דְּבָרִים דְּלֵית בָּהּ מִשּׁוּם מְרוּחַ (הוֹאִיל וְאֵין הַיַּיִן יוֹצֵא אָז) (ב״י) (מז) מֻתָּר. וְאִם הָיָה הַיַּיִן יוֹצֵא דֶּרֶךְ הַנֶּקֶב (יט) (מח) אָסוּר לְסָתְמוֹ, וַאֲפִלּוּ לִתֵּן בּוֹ שׁוּם בְּדֶרֶךְ הַעֲרָמָה (מט) לוֹמַר שֶׁאֵינוֹ מְכַוֵּן אֶלָּא לְהַנִּיעוֹ שָׁם; (נ) וְאִם הוּא (יכ) תְּלוּמִיד חָכָם, מֻתָּר לוֹ לְהַעֲרִים בְּכָךְ: יב כספין שֶׁהוּא חָמוּר בְּכֹתֶל (נא) שֶׁל עֵץ מִבְּעוֹד יוֹם (נב) אָסוּר לְהוֹצִיאוֹ בְּשַׁבָּת, כֵּיוָן שֶׁהוּא דָּבָר מְחֻבָּר, אֲבָל אִם הוּא חָמוּר בְּסַפְסָל *וְכֵן בְּכָל דָּבָר הָלוּשׁ מֻתָּר לְהוֹצִיאוֹ: הגה *וְאִם דָּצָה וְשָׁלְפָה מִבְּעוֹד יוֹם, אֲפִלּוּ בְּכֹתֶל (נג) שָׁרֵי (ב״י):

שִׁטּוּר דְּבָרִים הָאֲסוּרִים מִשּׁוּם אֹהֶל בְּשַׁבָּת, וּבוֹ י״ג סְעִיפִים:

א (א) אָסוּר לַעֲשׂוֹת אֹהֶל בְּשַׁבָּת וְיוֹם־טוֹב אֲפִלּוּ הוּא עֲרַאי. (ב) וְדַוְקָא גַּג, אֲבָל מְחִצּוֹת (ג) מֻתָּר, *וְאֵין מְחִצָּה אֲסוּרָה אֶלָּא־אִם־כֵּן נַעֲשֵׂית (ד) לְהַתִּיר סֻכָּה אוֹ לְהַתִּיר טַלְטוּל. הגה אֲבָל מְחִצָּה הַנַּעֲשֵׂית

בֵּאוּר הֵיטֵב

חֲשׁאת אוֹ בְּשֶׁמֶן דְּגִזְרִינַן אֲטוּ שַׁעֲוָה, אֲפִלּוּ לת״ח אָסוּר לְהַעֲרִים אֲפִלּוּ בְּהַנָּחָה בְּעָלְמָא, מ״א. כָּתַב הָרַמְב״ם: הַבּוֹנֶה ע״ג בֵּלִים פְּטוּר, דְּמֶה שֶׁנָּתוּנוּ קְרֵשִׁים עַל־גַּבֵּי אֲדָנִים לֹא הָוֵי בִּנְיָן בִּכְלִים. דַּאֲדָנִים בְּקַרְקַע הֵם:

(יט) אָסוּר. וְלִסְתֹּם בְּעֵץ מֻתָּר, בדה״ב, מ״א: (יכ) ת״ח. ב״ל דְּאַף דְּהָאִידָּנָא דְּאֵין לָנוּ ת״ח וְכמ״ש בְּסִסֵּי שֶׁל״ט, מ״מ בְּדִין זֶה שַׁרֵי הוֹאִיל וְהָרַמְב״ם סָ״ל דְּהַעֲרָכָה זֶה מֻתָּר לְכָל אָדָם. וּפְשׁוּט בְּשֶׁעָנָה דְּאִם מְרָחוֹ חָבִיב

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וחירושי רע״א]: יא (מה) שַׁעֲוָה אוֹ שֶׁמֶן עָב. אַף־עַל־גַּב דְּאֵין מְרוּחַ כְּשֶׁמֶן[32], אָסוּר, (ז) דְּגָזְרִינַן אֲטוּ שַׁעֲוָה. וְדַוְקָא שֶׁמֶן עָב, כֵּיוָן דְּשַׁיָּךְ בּוֹ קְצָת מְרוּחַ, אֲתֵי לְאַחֲלוּפֵי. וְהַאי שַׁעֲוָה (ח) צָרִיךְ לוֹמַר דְּהֵכִינוֹ לְתַשְׁמִישׁ מֵאֶתְמוֹל, דְּאִם לֹא־כֵן בְּלָאוֹ הָבֵי אָסוּר מִשּׁוּם מַקָּצָה, דְּלָאוֹ כְּלִי הוּא, וְיִכְשְׁרֵנוּ לְכָךְ מֻתָּר לְטַלְטְלוֹ, וְלֹא נָזְרִינַן שְׁמָא יְדַבְּקֶנּוּ לִכּוֹתֶל אוֹ לְדָבָר אַחֵר, דְּאַף אִם יְדַבְּקֶנּוּ אֵינוֹ אֶלָּא מִדַּרְבָּנָן, שְׁמָא יִמְרַח בְּצֵית הַדְּבוּק. שֶׁמֶן וְחֵלֶב (נט) דִּינוֹ כְּשַׁעֲוָה[33]: (מו) מְמָרֵחַ[34]. וְכֵיוָן דְּהוּא מְשׁוּם חֲשַׁשׁ מְרוּחַ, אָסוּר אֲפִלּוּ אִם אֵין מַכְנִיס הַשֶּׁמֶן בְּתוֹךְ הַנֶּקֶב אֶלָּא בְּהַנָּחָה בְּעָלְמָא עַל־גַּבּוֹ מִלְמַעְלָה, וְגַם אֵין חִלּוּק בֵּין תְּלוּמִיד־חָכָם לְעַם־הָאָרֶץ [אחרונים]: (מז) מֻתָּר. הַיְנוּ אֲפִלּוּ לְהַכְנִיסוֹ תּוֹךְ הַנֶּקֶב, דְּהוֹאִיל וְאֵין הַיַּיִן יוֹצֵא אֲפִלּוּ בְּלִי תִּקּוּן, לֹא מִחֲזֵי כְּמְתַקֵּן. (מ) וְהָאֲחֲרוֹנִים כָּתְבוּ דְּהַעֲקֹר כְּרֵעַת הָרַמְבַּ״ם שֶׁחוֹלֵק עַל זֶה וּסְבִירָא לֵהּ דַּאֲפִלּוּ אִם אֵין הַיַּיִן יוֹצֵא דֶּרֶךְ שָׁם גַּם־כֵּן אָסוּר לִתֵּן שׁוּם דָּבָר בְּתוֹךְ הַנֶּקֶב לְסָתְמוֹ, מִשּׁוּם דְּהַיְנוּ כְּעֵין בּוֹנֶה, אֶלָּא דְּעַל־גַּב הַנֶּקֶב מִלְמַעְלָה, דְּלֵית בֵּהּ מִשּׁוּם בִּנְיָן, אֲבָל אָסוּר כִּי אִם בְּדָבָר שֶׁמִּתְמָרֵחַ: (מח) אָסוּר לְסָתְמוֹ. (מט) מִדְּרַבָּנָן, מִפְּנֵי דְּמִזְדַּמֵּן לְתַקֵּן. וְדַוְקָא כְּשֶׁשְּׂתָמוֹ בְּדָבָר שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְסָתְמוֹ בּוֹ, (מג) כְּמוֹ בְּצְרוֹר קָטָן אוֹ בְּקִיסָם, אֲבָל מֹתָר לְכַלֵּי עַלְמָא לְסָתְמוֹ (מג) בְּעֵץ (מד) כְּגוֹן בְּבָרְזָא, כְּמוֹ שֶׁהוּא דֶּרֶךְ תָּמִיד לְסָתְמוֹ בּוֹ: (מט) לוֹמַר שֶׁאֵינוֹ מְכַוֵּן. כֵּיוָן דְּכֵאֲמֶת (מה) מְכַוֵּן הוּא לְסָתְמוֹ: (נ) וְאִם הוּא תַּלְמִיד חָכָם. דְּכֵיוָן שֶׁהוּא תַּלְמִיד חָכָם, (מי) אֵין לָחֹשׁ בּוֹ שֶׁאִם נַיְּירֵנּוּ עַל־יְדֵי הַעֲרָמָה יָבוֹא לַעֲבֹר עַל אִסּוּר דְּרַבָּנָן זֶה אֲפִלּוּ בְּלֵי הַעֲרָמָה. וְכָתַב הַמָּגֵן־אַבְרָהָם, דְּאַף דְּקִיְּמָא לָן דְּהָאִידָּנָא אֵין לָנוּ דִּין תַּלְמִיד חָכָם, מִכָּל מָקוֹם לְעִנְיָן זֶה אֵין לְהַחְמִיר, עַיֵּן שָׁם. (מו) וְיֵשׁ שְׁחוֹלְקִין עָלָיו: יב (נא) שֶׁל עֵץ. נָקֵט שֶׁל עֵץ, דְּבִכְתֹּשֶׁת שֶׁל לְבֵנִים מְצוּיִ פַּמָּה פְּעָמִים (מח) שֶׁאֵין שׁוּרוֹתֶיהָם מְדֻבָּקִים זֶה לָזֶה, וְאָז מֻתָּר לְהוֹצִיא אֲפִלּוּ אִם לֹא הָיָה דָּצָה וּשְׁלָפָהּ מִבְּעוֹד יוֹם: (נב) אָסוּר לְהוֹצִיאוֹ. דְּעַל־יְדֵי הוֹצָאָתוֹ, כֵּיוָן שֶׁהָיָה מִתְּחִלָּה תָּקוּעַ קְצָת בְּחָזָק, אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִתְרַחֵב הַסֶּדֶק שָׁם, וַעֲשִׂית נֶקֶב כָּל־שֶׁהוּא בְּכֹתֶל מְחֻבָּר יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם קוֹדֵחַ דְּהוּא תּוֹלְדָה דְּבוֹנֶה, (מט) וְאַף דְּאֵין מִתְכַּוֵּן לָזֶה, כְּמַעֲט פְּסִיק רֵישֵׁא הוּא, וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסָעִיף־קָטָן יא בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּדַעַת אַחֲרוֹנִים בָּזֶה: (נג) שָׁרֵי. לְהוֹצִיאָהּ, (נ) וְאַף לְחַזֵּר וְלִתְחֹב אוֹתוֹ בַּכֹּתֶל, דְּכֵיוָן דְּכְבָר נָעַץ הַסַּכִּין בַּכֹּתֶל מִבְּעוֹד יוֹם וְהוֹצִיאוֹ וַהֲדַר נְעָצוֹ, כְּבָר הֵרְחֵב מָקוֹם מוֹשְׁבוֹ וְתוֹ לֹא הָוֵי פְּסִיק רֵישָׁא, אֲבָל אִם לֹא חָזַר וְנָעֲצוֹ מִבְּעוֹד יוֹם (נד) נִרְאֶה דְּאָסוּר לִתְחֹב אוֹתוֹ בַּכֹּתֶל, דַּעֲדַיִן לֹא נִתְרַחֵב בְּמַה שֶׁהוֹצִיאוֹ פַּעַם אַחַת מִן הַכֹּתֶל:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

כִּלְבָלַת־שַׁפְתִּי: (לז) בְּגָרָא: (לח) קְנֵן־אַבְרָהָם בְּסִימָן זֶה וְסִימָן תקיד: (לט) אַחֲרוֹנִים: (מ) בַּ״ח וְאֵלִיָּה רַבָּה וש״א: (מא) גְּמָרָא שָׁם: (מב) לְשׁוֹן הָרַמְבַּ״ם, וּמְשׁוּם דְּאֵין דֶּרֶךְ לְסָתֹם בָּקִיסָם: (מג) בית־יוֹסֵף: (מד) תּוֹסְפוֹת־שַׁבָּת, וּבְדִבְרֵיהֶם מְיֻשָּׁב מַה שֶּׁפִּחֵד הַמְּאַמַּר־מָרְדְּכַי דְּאַפְּאִי כַּתַּר בְּצִיר: (מה) בֵּן מוּכָח מֵהָרַמְבַּ״ם, וּבְבֵית־יוֹסֵף מִשְׁמַע דְּהָרַמְבַּ״ם כְּתִיר אֲפִלּוּ אִם בְּאֶמֶת אֵינוֹ מְכַוֵּן לְהַנִּיעוֹ, וְלֹא יָדַעְתִּי מִנַּיִן לוֹ: (מו) גְּמָרָא: (מז) מ״ט, חוּכָא בְּאִלְיָה רַבָּה: (מח) בֵּן מוּכָח בְּגְמָרָא בְּפִסְקָנָא דְּבֵינֵי אוּרְבֵי מֻתָּר אֲפִלּוּ לֹא דָּצָה וּשְׁלָפָהּ, וְעַיֵּן בְּבֵית־יוֹסֵף שֶׁהֶעְתִּיק מִן הַפּוֹסְקִים הַטַּעַם כְּפֵרוּשֵׁנוּ: (מט) כֵּן כָּתַב בְּהָרוֹמַת־הַדֶּשֶׁן: (נ) רֵשׁ״י בְּדַף נ עַמּוּד ב: (נא) דַּהֲלָא הַפּוֹסְקִים הוֹכִיחוּ דְּבָר זֶה מִשְּׁמוּאֵל. דְּבְדָצָה וּשְׁלָפָהּ בְּבָר נִתְרַחֵב הַנֶּקֶב וְתוֹ לֹא הָוֵי פְּסִיק רֵישָׁא, וְשָׁם בְּסִיקְרָא דְּשְׁמוּאֵל אִיתָא: דָּצָה וּשְׁלָפָהּ לְחוּדֵּי דָּצָה, מִשְׁמַע דָּצָה וּשְׁלָפָהּ לְחוּדֵּי אָסוּר לִתְחֹב אוֹתוֹ בְּשַׁבָּת, וְאַף דְּיֵשׁ לְדַחוֹת דְּנֶקֶב כַּבִּי לְרְבִיתָא, דִּבְמַעַם רִאשׁוֹנָה שַׁדַּעַת אַסּוּר אֲפִלּוּ לְהוֹצִיאָה, וְלֹא אָמְרִינַן דְּהַגָּמוֹת מִמֵּילָא עֲבִידִי וְכְמוֹ דְּמֵסִיק הַגְּמָרָא בְּאֶמֶת כִּבִי לְקַמָּן קי״ג, אֲבָל לְעִנְיַן הַרְחֶבֶת הַגֶּפֶא אֲפְשָׁר דִּבְמַעַם אַחַת שְׁתָּחֲתָה וְהוֹצִיאָה דִּי לְכַלֵּי עַלְמָא וְשֶׁרֵי לְהַכְנִיסָהּ בְּשַׁבָּת: מִפְּרוּשׁ רֵשׁ״י דְּבוּר הַמַּתְחִיל סְלִיקוֹסְקָא מַשְׁמַע כְּמוֹ שֶׁפֵּרַשְׁנוּ בְּפָנִים: (נ) רֵשׁ״י, וְכֵן כָּתְבוּ הַלְּבוּשׁ וש״א; וְאַף שֶׁאֵין מְחִצּוֹת תַּחְתָּיו חָשׁוּב אֹהֶל כֵּיוָן שֶׁפּוֹרֵס לְצֵל, וְכִמְבֹאָר לְקַמָּן בְּסָעִיף ג בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה: (נ) דְּאִם

Torah-Box.com diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן שיד שטו

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק מה]
אַף־עַל־גַּב דְּאֵין מֵרוּחַ בְּשָׁמָן[32] וכו', שָׁמָן וְחֶלֶב דִּינוֹ כְּשַׁעֲוָה[33].

32) וטעם הדבר שאין מירוח בשמן, ביאר בבית יוסף לפי שאין מירוחו ניכר כל כך.

33) ואף שאין איסור ממרח באוכלין, ביאר בביה"ל לקמן (סי' שכא סי"ט ד"ה תבוא עליו ברכה) שהיינו דוקא כאשר ממרח את האוכל עצמו, אבל אם סותם בו פי חבית וממרחו מלמעלה, שייך בו שם ממרח.

[משנ"ב ס"ק מו]
מְמָרֵחַ[34].

34) ופקקי אוזנים העשויים משעוה המיועדים למניעת רעשים בשעת השינה, שבשעת הכנסתם לאוזן ממרחים את צורתם כדי שיתאימו לצורת תעלת האוזן, כתב הגרש"ז אויערבך (ששי"כ פי"ד הע' קכא) שאין בהכנסתם לאוזן משום איסור ממרח, מאידך, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ב פל"ו ס"ק ג) שבין שהמכניסם לאוזן יוצר בהם צורה כצורת תעלת האוזן וכך נשארת צורתם, יש בהכנסתם משום איסור בונה.

ולענין חשש ממרח בשימוש בסבון, ראה שו"ע לקמן (סי' שכו ס"י) ובמשנ"ב שם (ס"ק ל) ומה שכתבנו שם.

סִימָן שטו

דְּבָרִים הָאֲסוּרִים מִשּׁוּם אֹהֶל בְּשַׁבָּת

[משנ"ב ס"ק א]
דַּעֲשָׂיַת אֹהֶל הוּא תּוֹלֶדֶת בּוֹנֶה[1] וכו', וְגָזְרוּ עַל אֹהֶל עֲרַאי מִשּׁוּם אֹהֶל קֶבַע[2].

1) ומה שאין עשיית אהל נחשבת כאב של מלאכת בונה, ביאר הפני יהושע (סוכה טז, ב) שגדר אב מלאכת בונה הוא בניית דבר באופן קבוע כדי להתקיים ימים רבים, מה שאין בן עשיית אהל, שבנין עראי הוא, ואינו עשוי כדי להתקיים ימים רבים, ומ"מ נחשבת עשייתו כתולדת בונה, משום שכן היא דרך עשיית אהל.

ובספר אבן האזל (פי"ו מהל' שבת הי"ז) ביאר באופן אחר, שבאב המלאכה של בונה יש שני ענינים, האחד, חיבור חלקים זה לזה, והאחר, עשיית אהל על ידי חיבור זה, ולכן פריסת אהל בלא חיבור חלקים לשם כך [כגון פריסת סדין וכדו'], שאין בה אלא חלק אחד של אב המלאכה, אינה נחשבת אלא כתולדה בלבד. ובספר קהלות יעקב (שבת סי' לז) ביאר, שגדר אב מלאכת בונה הוא בניית בנין המחובר לקרקע, מה שאין כן בפריסת אהל, שכיון שאינו מחברו לקרקע, אין זו אלא תולדה.

2) וליצור אהל עראי לצורך מושב בית הבסא [כגון להעמיד שתי אבנים ולהניח אבן על גבן], כתב לעיל (סי' שיב ס"ק כו) שנחלקו אחרונים בדבר, שהמג"א (שם ס"ק י) אסר, והא"ר (שם ס"ק יז) והמאמר מרדכי (ס"ק יא) התירו בזה משום כבוד הבריות.

[משנ"ב ס"ק ב]
כְּגוֹן לִפְרֹס מַחֲצֶלֶת עַל אַרְבָּעָה קוֹנְדָּסִין דֶּרֶךְ עֲרַאי לְהָגֵן מִפְּנֵי הַחַמָּה וְהַגְּשָׁמִים[3].

3) אולם לאחוז את האהל בידו, כתב החזו"א (או"ח סי' נב ס"ק ב) שמותר, ואפילו כשעשאו לצל. וכעין זה כתב התהלה לדוד (ס"ק ז), וביאר שמה שאוחז ארם בידו אינו נחשב כאהל כלל, והוסיף (שם ס"ק ט), שבזה יש ליישב את מנהג העולם לפרוס טלית בשעת קריאת התורה בראשית בשמחת תורה, ולא חששו משום עשיית גג ומחיצות של אנשים, אף שהמעמיד גם את הגג וגם את המחיצות בשבת עובר על איסור עשיית אהל גם כשאינו עושה כן כדי להצל, כמבואר בשו"ע להלן (ס"ג). וראה מה שכתב התוס' רי"ד (שבת מג, ב), וראה מה שכתבנו על הביה"ל להלן (ס"ח ד"ה טפח).

ואהל שנעשה כדי להגן על דבר מסוים, והתבטל הצורך בכך, הסתפק הגרש"ז אויערבך (ששי"כ פכ"ד הע' יז) אם מותר לסותרו, כיון שכבר אינו משמש להגן [וראה מה שכתבו להלן (ס"ק ד) לגבי סתירת מחיצה המתרת], והוסיף, שאם נעשה האהל כדי להגן מהשמש, ונסתלקה השמש, אין זה נחשב כדבר שהתבטל, שהרי תשוב השמש למחרת.

[משנ"ב ס"ק ד]
לְהַתִּיר סֵכָּה וְכוּ'[4].

4) ולהעביר מחיצה הנמצאת במקום אחר למקום אחר כדי שתתיר שם, צידד הגרש"ז אויערבך (שולחן שלמה ס"ק ג וארחות שבת ח"א פי"ט הע' ס) שאסור. ואף אם ישאר טפח מן המחיצה במקומה הראשון, הסתפק הגרש"ז אויערבך (ששי"כ פכ"ד הע' קכז) אם נחשב הדבר כהוספה על הטפח הפרוס, ומותר, או שאסור לעשות כן כיון שאין ניכר שמוסיף על הטפח הקיים, ונראה הדבר כעשיית מחיצה חדשה במקום החדש.

ולענין סתירת מחיצה המתרת, דעת הגרש"ז אויערבך (ששי"כ פכ"ד סל"ח והע' קלג, ובח"ג שם) שבעודה מתרת אסור לסותרה, אבל משעה שאינה נצרכת להתיר, מותר לסותרה. אבן, אם כוונתו בסתירתה כדי לבטל את דין המחיצה, בגון שסותר את המחיצה כדי לצרף אנשים למנין, הסתפק הגרש"ז אויערבך (שם) בדבר, ונשאר בצ"ע.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן שְׁטוֹ

בִּיאוּרִים וּמוֹסָפִים

[משנ"ב ס"ק ד]

דְּעַל־יָדָהּ נִתְפַּשְׁרָה הַסַּכָּה[5] וכו', בְּמָקוֹם שֶׁאָסוּר לְטַלְטֵל[6] וכו', דְּבֵינָן דְּחַשְׁבִינַן לָהּ מְחָצָה לְעִנְיַן הֶתֵּר הַטַּלְטוּל, חָשִׁיב בְּנָיָן[7].

5) ושיעור הדופן השלישית של סוכה שאסור לעשותה בשבת, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פכ"ד הע' קטו) שאף טפח ממנה נחשב כמחיצה המתרת, ואסור לעשותו, שהרי בדופן השלישית של הסוכה די שיהיה רוחב טפח, וכמו שכתב השו"ע לקמן (סי' תרל ס"ב).

ומחיצה התלויה על ציר [תריס] ומשמשת כדופן לסוכה, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ב פל"ו ס"ק יא) שמותר לעשותה, וכמו שהתיר השו"ע לעיל (סי' שיג ס"ג) לנעול דלת של רחבה שמאחורי הבתים, אם יש לה ציר, שכיון שיש לה ציר, ניכר שאינו בונה, אלא נועל ודלת.

6) וכן להעמיד מחיצה [כגון סטנדר הגבוה עשרה טפחים ורחב ארבעה], כדי להתיר לעבור לפני המתפלל, או להעמיד מחיצה כדי להפסיק בפני ריח רע [תוך ארבע אמות ממקום שכלה הריח], דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני שם) שנחשב הדבר כהעמדת מחיצה המתרת, ואסור. ולהעמיד מחיצה המתרת העשויה מצורת הפתח, כגון לעגב את החוט שלה [שאין בעשיית עניבה משום מלאכת קושר, כמבואר בשו"ע לקמן סי' שיז ס"ה], כתב בביה"ל לקמן (סי' שסב ס"ג ד"ה מחיצה) בשם המחצה"ש (סוף סי' ששה), שנחשב הדבר כהעמדת מחיצה המתרת, ואסור לעשות כן אלא על ידי נכרי, וכעין זה כתב בשעה"צ לקמן (סי' תרל ס"ק ה). וכן להעמיד מחיצה המתרת העשויה מקנים הסמוכים זה לזה פחות פחות משלשה טפחים ['לבוד'], דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פכ"ד הע' קיט) שאסור, שאף על פי שהפרוץ מרובה על העומד, הרי זה כהעמדת צורת הפתח, שאסורה.

ולהעמיד מחיצת אנשים כדי להתיר טלטול, כתב השו"ע לקמן (סי' שסב ס"ה) שאם אינם יודעים שהעמידום לשם מחיצה, מותר הדבר [וכתב הרמ"א שם (ס"ז) שאין לעשות כן אלא בשעת הצורך והדחק], אבל אם יודע אפילו אחד מהם שהועמד לשם מחיצה, אסור, וביאר המשנ"ב שם (ס"ק לט) שאף שאין בהעמדת מחיצה כזו משום בתה, מ"מ אסור לעשות כן כדי שלא יבואו לזלזל באיסורי שבת.

וכעין זה כתב השו"ע לקמן (סי' תרל ס"ב) לענין הדופן השלישית של סוכה, ובטעם הדבר כתב הביה"ל שם (ד"ה ובלבד) בשם הלבוש, שכשיודעים האנשים שהועמדו לשם כך, מתנהגים הם כדרך מחיצת קבע, ולכן אסור לעשות כן. וטעם נוסף כתב בביה"ל שם בשם המג"א (ס"ק יט), שכיון שיודעים האנשים שהועמדו לשם כך, נחשב הדבר כמחיצה שנעשתה במזיד, שאסור לטלטל על ידה [במבואר להלן].

7) ומחיצה המתרת טלטול שנעשתה בשבת, כתב השו"ע לקמן (סי' שסב ס"ג) שאם עשאוה בשוגג, דינה כמחיצה כשרה, אבל אם עשאוה במזיד, נחשבת כמחיצה רק לענין להחמיר, דהיינו לחייב את הזורק מרשות הרבים לתוכה, אבל אינה מועילה להתיר לטלטל בתוכה, וביאר המשנ"ב שם (ס"ק יט) שהוא משום קנס.

[משנ"ב ס"ק ה]

לְעִנְיָנוֹת בְּעַלְמָא[8] וכו', לְהַפְסִיק בֵּין אֲנָשִׁים לָנָשִׁים כְּשֶׁשּׁוֹמְעִין הַדֶּרֶשָׁה[9].

8) וכן לענין צירוף עשרה לדברים שבקדושה, מצינו שיש חילוק בין מחיצה הנעשית לצניעות וכן מחיצה הנעשית להתיר, וכפי שכתב לעיל (סי' נה ס"ק מט) שוילון שפרסוהו לצניעות, אינו נחשב כמחיצה להפסיק לענין זה, אבל אם פרסוהו להתיר, דעת הפר"ח שנחשב כמחיצה לגבי צירוף לעשרה. והפמ"ג (שם א"א ס"ק יב) צידד, שלעולם אין וילון זה נחשב כמחיצה לענין צירוף לעשרה.

9) ואף על פי שהחיוב להבדיל בין אנשים לנשים ע"י מחיצה הוא מן התורה, וכמו שכתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"א סי' לט), ביאר הארחות שבת (ח"א פ"ט הע' נו) שמ"מ אינה נחשבת מחיצה המתרת, שכן להבדיל בין אנשים לנשים אין צורך במחיצה שיש לה דיני מחיצה, אלא די בכל מחיצה הגורמת הבדלה של צניעות, כגון מחיצה שגבוהה מהארץ יותר מג' טפחים, אף שאין לה דין מחיצה.

ובדין העמדת מחיצה בפני חמץ שנמצא בבית בימות הפסח, שכתב השו"ע לקמן (סי' תמ ס"ב) שחייב לעשות בפניו מחיצה עשרה טפחים כדי שלא יבוא לאכלו, מבואר ברמ"א ובמשנ"ב שם (ס"ק יג-יד) שביום טוב אסור להעמיד מחיצה זו [די בכפיית כלי על החמץ]. ואף שלכאורה אין מחיצה זו מתרת מדין מחיצה, שאינה אלא כיסוי בעלמא, ביאר הגרש"ז אויערבך (שש"כ פכ"ד הע' קכג) שכיון שבימות חול המועד לא די בכיסוי בעלמא, אלא צריך להעמיד מחיצה דוקא, נחשבת היא כמחיצה המתרת, ואסור לעשותה אף ביו"ט.

[משנ"ב ס"ק ו]

כֵּיוָן שֶׁהוּא נָע וָנָד בְּרוּחַ מְצוּיָה[10].

10) ותמה החזו"א (או"ח סי' נב ס"ק יג), כיצד התיר הב"י [שהוא מקור דברי הרמ"א] לתלות וילון לפני הפתח שיהיה שם בקביעות, הלא מאחר שקובע את הוילון על צידיו, דומה הדבר לתולה דלת על צידיה שחייב משום בונה, שאף על פי שהוילון נע ונד למטה, מ"מ הרי כך היא צורת בניינו לדחיות תלוי תמיד באופן שנח להחזותו לכשירצה. ובביאור דעת הב"י כתב באחרונות שבת (ח"א פ"ט הע' יד), שכיון שאין הוילון מחובר לבית אלא על ידי לולאות התלויות בווים, אין זה נחשב כתוספת על הבנין.

והוסיף החזו"א (שם), שמה שהתיר המג"א (ס"ק ב, הובא במשנ"ב להלן ס"ק ז) לתלות סדינים מצוירים על הסותל, ואפילו לקובעם שלא יזוזו ממקומם, היינו דוקא בוילון שעשוי לתלותו ולהסירו, שאם לא כן יש בדבר משום בונה.

[שעה"צ ס"ק ה]

דְּהוּא מְחִצַּת עֲרָאי אֵין שָׁם אֹהֶל עָלֶיהָ[11] וְדִלְא כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ בְּעֵרוּבִין, ע"ש[12].

11) שם כתב, שמחיצה בלא גג אינה נחשבת כאהל.

12) שם פירש (קב, א ד"ה מותר), שמאחר שאינו קבוע שם, שהרי דרכו להינתן ולהסתלק משם כדלת, אינו נחשב כאהל.

[שעה"צ ס"ק ו]

שֶׁשּׁוֹהֶה שָׁם כָּמָּה יָמִים בְּסִתְיָמָה זו[13].

13) מבואר בדבריו, שאהל העשוי לכמה ימים נחשב כאהל קבע, וכן כתב להלן (ס"ק יא) בתירוצו הראשון, ובביה"ל להלן (ס"ח ד"ה כל). אמנם בביה"ל לקמן (סי' תרלו ס"א ד"ה עשתה) מבואר שבניית סוכה ביום טוב הראשון נחשבת כעשיית אהל עראי [אף על פי שעומדת לכל ימי החג], ובמשנ"ב לקמן (סי' תרכו ס"ק כ) כתב, שהפמ"ג שם (א"א ס"ק ח) הסתפק אם סוכה נחשבת כאהל קבע, וכן הסתפק הפמ"ג כאן (א"א ס"ק א).

אמנם לגבי מה שהתיר השו"ע לעיל (סי' שיג ס"א) לסתום חלון בלוח וכדו', משום שחכמים לא אסרו תוספת עראי על אהל העשוי כבר, כתב הביה"ל שם (ד"ה ולא) בשם המג"א (ס"ק ז), שאם החלון עשוי לכך שיפתחוהו לעיתים רחוקות, אסור לסתמו מדרבנן [ואין כוונתו שנחשב הדבר כאהל קבע שאסור לעשותו מהתורה, וכמו שהוכיח בשו"ת עטרת חכמים או"ח ס"ו], ומאחר שהתבאר בביה"ל שם (ס"ג ד"ה שאין) שפתח שעשוי לכך שייכנסו בו תדיר, היינו פתח שעשויים להיכנס בו בפחות משלושים יום, אם כן חלון שאינו עשוי לפותחו תדיר, שאסר המג"א לסתמו מדרבנן, היינו חלון שאינו עשוי לפתחו אלא ביותר משלושים יום, ומוכח אם כן שגם אהל העשוי להתקיים שלושים יום עדיין אינו נחשב כאהל קבע האסור מן התורה, ולכאורה הוא שלא כדברי השעה"צ כאן. ובארחות שבת (ח"א פ"ט הע' ג) כתב ליישב, ששתה סתימת חלון שצורתה מוכיחה עליה שאינה עשויה באופן קבוע, שהרי לחלון היא עשויה [דהיינו להניחה וליטלה], מה שאין כן לגבי אהל רגיל, שכשנעשה לכמה ימים נחשב כקבוע.

המשך במילואים עמוד 39

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

(ה) לצניעות בעלמא שרי (טור). ולכן מתר לתלות וילון לפני הפתח אף־על־פי (ו) שקבוע שם (א"ז, ב"י) (ז) וכן (ה) פרכת לפני ארון־הקדש, (ח) ובלבד שלא יעשה אהל בגג טפח (ב"י וכל־בו). (ט) וכן מתר לעשות מחצה לפני החמה או הצנה או בפני הנרות שלא יכבה אותן הרוח (מרדכי ריש פ' כירה), אבל אסור לעשות מחצה (י) בפני אור הנר כדי שישמש (כ) מטתו (ד"ע).

באר היטב

(ה) פרכת. זהו פשיטא דשרי כיון שיש בלא"ה דלת לארון והפרכת אינו תלוי אלא לצניעות, עב"י. ועין בתשובת פנים מאירות סימן ל שכתב דאפלו אין דלתות לארון־הקדש מתר. ע"ש. ונ"ל פשוט דמתר לתלות בשבת סדינים המצירים לנוי אע"פ שקבועים שם, כיון שאין עשויים שם למחצה, מ"א: (כ) מטתו. כיון דבא להתיר האסור, דאסור לשמש בפני אור הנר או ספרים. ובהלק"ט ח"ב סימן כו והט"ז סימן תקיד ס"ק ב מתירין, ע"ש. ועכ"פ זהו כשוט שיכול לכסות הספרים בבגדים שני כסויים, דאין זה מקרי מחצה, וכן מתר לו לכפות כלי על הנר כמ"ש סימן שי ס"ו, ט"ז. וכתב המ"א: ונ"ל לדקדק מל' המרדכי שכתב שמהר"ם עשה בכל לילה מחצה י"ט גבוה לפני הספרים וכו', משמע אע"פ דהספרים היו עומדין מגלין למעלה מהמחצה שרי דה"ל כאלו הוא ברשות אחר, וכמ"ש סימן עט ס"ב, ולכן אסור לעשותה בשבת דבזה עושה רשות בפ"ע, וגם צריך לקשר שלא יהא הרוח מניד אותו, כמ"ש סימן הרל ס"י, אבל כשתולה המחצה נגד כל הספרים, שאין מגלין כלל, פשיטא דאפלו אין גבוה י' שרי, מידי דהוי אכסוי בעלמא, ולכן מתר לעשותו בשבת, דאין עשויה למחצה אלא לכסוי בעלמא ולצניעותא, וה"ה בנר נמי דינא הכי אם עושה מחצה גבוה י' והאור נראה למעלה מהמחצה אסור לעשותו בשבת, ע' סימן רמ סי"א, אבל אם תולהו שלא יראה הנר שרי, דה"ל בכסוי בעלמא; ופשוט דאם היה

משנה ברורה

(ג) שהיה לה רק שני דפנות, ועשה מחצת עראי לדפן שלישי, כמבאר לקמן בסימן תרל, דאז חשיב הך מחצה כבנין, דעל־ידה נתכשרה הסכה[5], והוא הדין כשמתרת אותה המחצה לטלטל על־ידה במקום שאסור לטלטל[6], דכיון דחשבינן לה מחצה לענין התר הטלטול, חשיב בנין[7]: (ה) לצניעות בעלמא[8]. כגון (ד) להפסיק בין אנשים לנשים כששומעין הדרשה[9]: (ו) שקבוע שם. רוצה לומר, (ה) שאינו עשוי להסיר משם אלא תלוי שם תמיד, אפלו הכי חשיב מחצת עראי כיון שהוא נע ונד ברוח מצויה[10], וגם אינו מעכב לעוברים דרך שם, אבל לחברה למעלה ולמטה ומן הצדדים בענין שאין נזו ממקומו אסור משום בנין, (ו) דסתימת קבע הוא: (ז) וכן פרכת. זה (ז) פשיטא דשרי, דביון שיש בלאו הכי דלת לארון־הקדש, אם־כן הפרכת אינו תלוי רק לצניעות בעלמא[14]. (ח) וכמה אחרונים מקלין אפלו אם אין דלתות לארון הקדש, וכמו וילון אצל הפתח וכנ"ל. (ט) מתר לתלות בשבת סדינין המצירים על הכתל לנוי[15], (י) ואפלו לקבעם שלא יהיו נזוים ממקומם גם־כן שרי, כיון שאין עשויים כלל למחצה: (ח) ובלבד שלא יעשה וכו'[16]. עין סעיף יב: (ט) וכן מתר וכו'. פשוט דכל זה במחצת עראי, אבל לעשות מחצת קבע (יא) שיתקים כן אסור [תו"ש]: (י) בפני אור הנר וכו'. דכיון דאסור לשמש בפני אור הנר או ספרים, מקרי מחצה המתרת. וכתב המגן־אברהם, דהינו דוקא אם עושה מחצה גבוה עשרה טפחים והנר גבוה ונראית למעלה, דמאפיל בטליתו ומשמש, כדמשמע בסימן רמ סעיף יא בהג"ה[17] [ובשל"ה משמע דאף באפן זה יש לזהר מאד, ועין באליה רבה שם], דכיון שהנר נראית, אם־כן ההתר בזה הוא רק משום דיש על זה שם מחצה, שגבוה עשרה[18], וחשבינן על־ידי־זה להנר כעומד בחדר אחר, ואז צריך שיקשרנה גם־כן שלא תניד אותה הרוח[19], דאי לאו הכי אין שם מחצה עליה[20], ולכן אסור לעשותה בשבת דחשיבא מחצה המתרת, אבל אם המחצה מכסה את כל הנר עד שאין נראית, דאין צריך שתהיה המחצה גבוה עשרה דוקא כיון שהנר מכסה, אם־כן ההתר בזה לאו משום מחצה אלא מחמת כסוי בעלמא, ולכן אף שהיתה המחצה גבוה עשרה נמי מתר לעשותה, דלא חשיבי מחצה המתרת, דאינו רק משום כסוי בעלמא; וכן לענין לשמש ולעשות צרכיו בפני הספרים, אם המחצה גבוה עד שאין הספרים נראין, מתר לעשותה, דלא חשבינן לה כמחצה המתרת[21] רק ככסוי בעלמא, ולכן לא בעינן אז גם־כן שיהיה קשור לצד מטה [ועין באחרונים שפרשו דבריו, דמכל מקום בעינן כשעושה אותה בשבת שיהיה על הספרים עוד כסוי, דאז יהיה נחשב כאלו מנחין בכלי תוך כלי[22]]. והנה, אף (יב) שיש אחרונים שמפקפקין על חלוקו וסוברין דכיון דסוף סוף על־ידי המחצה התר עתה לשמש ולעשות צרכיו, חשיבא מחצה המתרת ואסור לעשותה, מכל מקום נראה דבשעת הדחק (יג) יש

באור הלכה

לבד בלא גג חשיב בנין עראי ואסור בעלמא, הכא משום כבודו לא גזרו רבנן [וכן הוא שם בפרי"ף, והובא דין זה בטור ושלחן־ערוך סימן שיב], הרי מפרש דגם במחצת עראי בלא גג גם־כן אסור[23], אף דאין על זה שם אהל עראי, אסור מטעם בנין עראי. ואפשר דמחצת אבנים שאני, דדרך בנין קבע הוא, וכשמצדדן בקרקע לבנין קבע חיב משום בונה, וכדאיתא בריש פרק הבונה, ולהכי חמיר טפי. ולפי זה יתכן לומר דהא דמתירין מחצת עראי לצניעות הינו נמי דוקא בדבר שאין דרך לעשותה תמיד לקבע, כגון בוילון או מחצלת וכיוצא בזה, אבל אם יעשה מחצת עראי של אבנים ולבנים זה על־גב זה אסור. ויותר נראה לומר, דדוקא במחצה שעשויה תמיד כדי להפסיק בין הרשיות אמרינן כיון דהיא אינה מתרת וגם היא עראי לא חשיבא, מה שאין כן כשמצדד אבנים כדי לישב עליהן

שער הציון

עושה עניבה שיתקים זמן הרבה חשיב אהל קבע כיון שיש רחב טפח, וחיב מן התורה [באשל־אברהם סעיף־קטן א ובמשבצות־זהב אות ח הוסיף דאפלו בלא קשר, כל שהוא פורס לזמן מרבה הוי אהל קבע]: (ג) גמרא: (ד) מרדכי: (ה) בית־יוסף. וכן כתבו המגן־אברהם וש"א. ומדברי הגר"א משמע דהוא מפרש להשלחן־ערוך שטעמו משום דפסק כמו שכתב רש"י בשבת קל"ח עמוד א ד"ה 'מתר לנטותו', דכיון דהוא מחצת עראי אין שם אהל עליה[11] [ודלא כמו שפרש בערובין, ע"ש[12]], ואם־כן לא צריכינן תו לטעמא דהבית־יוסף, ומכל מקום אפשר דגם הגר"א מודה דאם קושרה למעלה ולמטה ומן הצדדים דאסור, דאפשר דאז חשיב סתימה קביעה, וצריך עיון: (ו) ועין בפרי־מגדים דמשמע מנה דהוא מן התורה, דתוספת קבוע באהל קבוע אסור מן התורה. ומכל מקום נראה דזה דוקא אם דרך הוילון ששוהה שם כמה ימים בסתימה זו[13], אבל אם הדרך הוא להפתח תמיד לא חשיב סתימה קבוע מן התורה, ואפשר דאף מדרבנן אין אסור בזה, דמאי גריעא מפקק החלון. ובפרט אם יש שם אסקפה להפתח, עין לעיל בסימן שיג סעיף ג בסופו: (ז) מגן־אברהם: (ח) באר היטב בשם פנים מאירות, והגר"ז: (ט) מגן־אברהם וש"א: (י) מחצית־השקל ולבושי־שרד: (יא) ולקשר וילון בעניבה שלא תניד הרוח, משמע ממגן־אברהם דלא חשיב בזה מחצת קבע, שמפרש גבי מחצה של הפסק בפני הנר דצריך לקשר שלא יהיה הרוח מנידו, ואפלו הכי שרי אם לא משום שהוא מחצה המתרת, וגבי וילון כתב בבית־יוסף דאם מחברה מכל הצדדין שלא יהיה הרוח מנידו חשיב קבע [ומצאתי שעמד בזה עליו שם הפרי־מגדים וכתב 'ויש לעין'], ולפי מה שכתבתי מקדם דדוקא אם עשויה להיות עומד כן כמה ימים, ניחא בפשיטות, דהכא הוא רק לפי שעה, אי נמי, דשם שעשויה לסתם פתח של בנין קבוע חמיר טפי: (יב) אליה רבה וחמד־משה ומאמר־מרדכי. והגר"ז העתיק דברי המגן־אברהם: (יג) דלו יהי דדעת המרדכי שהביאו הרמ"א הוא לאסר בכל גוני, הלא דעת הרמב"ם ועוד כמה ראשונים שהביא המגן־אברהם הוא להתיר בזה, וטעמם אפשר, דסבירא להו כשיטת רש"י דאפלו מחצה המתרת מתר; אבל זהו דחק, כי ראיתי כמה ראשונים שדחו שיטתו, ויותר טוב לומר דסבירא לה דלא חשיב על־ידי־זה מחצה המתרת כיון שיוכל לכפות כלי על הנר, וכן לענין ספרים הלא יכול לכסותם, וכעין שכתב הט"ז בסימן

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

וְכֵן לִפְנֵי סְפָרִים כְּדֵי לִשְׁמֹשׁ אוֹ לַעֲשׂוֹת צְרָכָיו, *אֲפִלּוּ (יא) *שְׁהִיָּה מִבְּעוֹד יוֹם טָפֵחַ, שֶׁאָז מֻתָּר לְהוֹסִיף עָלָיו בְּשַׁבָּת (מ"דכלי ר"פ בירה): **ב** [ר]עֲצִים שֶׁתּוֹקְעִין רֹאשָׁן הָאֶחָד בְּדֹפֶן (ג) הַסְּפִינָה (יב) וְכוֹפְפִין רֹאשָׁן הַשֵּׁנִי בַּדֹּפֶן הַשֵּׁנִי שֶׁל הַסְּפִינָה וּפוֹרְסִין מַחֲצֶלֶת עֲלֵיהֶם לְצֵל, אִם יֵשׁ (יג) בְּרָחְבָּן טֶפַח, אוֹ אֲפִלּוּ אֵין בְּרָחְבָּן טֶפַח, אִם אֵין בֵּין זֶה לְזֶה שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, (יד) חֲשִׁיבִי בְּאֹהֶל וּמֻתָּר לִפְרֹס עֲלֵיהֶם בְּשַׁבָּת מַחֲצֶלֶת, דְּהָוֵי לֵהּ תּוֹסֶפֶת אֹהֶל עֲרַאי וְשָׁרֵי. (טו) וּמַטַּעַם זֶה, [ה]מַּחֲצֶלֶת פְּרוּסָה כְּדֵי טֶפַח, מֻתָּר לִפְרֹס שָׁעָר מַחֲצֶלֶת בְּשַׁבָּת; [ו]טֶפַח שֶׁאָמְרוּ, (טז) חוּץ מִן (ד) הַכְּרִיכָה: **ג** (יז) *[ז]מַטָּה כְּשֶׁמַּעֲמִידִים אוֹתָהּ, (יח) אָסוּר (ה) לְהַנִּיחַ

ד עיתין ק"ב מ"מ דרב אסי וכרבו קריי"ף בפרק ר' השבת ה גם זה שם משמה ורי"ב ו הרי"טבא"א בשם התוספות שהקשו מלשון רש"י ז שבת ל"ח ברייתות דאנקיט בפרי מקא דגרי

בַּאֵר הֵיטֵב

מִחָצָה בּוֹלֶטֶת מִן הַצַּד לִפְנֵי הַסְּפָרִים רָחָב טֶפַח מֻתָּר לִתְלוֹת סָדִין לִפְנֵיו דה"ל תּוֹסֶפֶת אֹהֶל, עכ"ל, וְעַיִן בְּאה"ע סִימָן כה מש"ש: (ג) הַסְּפִינָה וְכוּ'. מַה שֶּׁיֵּשׁ נוֹתְנִין חֻשּׁוּקִים שֶׁל צַד עַל עֲרֵיסַת הַתִּינוֹק וְנוֹתְנִים עָלֶיהָ סָדִין, אָסוּר לַעֲשׂוֹת אא"כ עֲשׂוּיָה כְּמ"ש פֹּה, מ"א: (ד) **הַכְּרִיכָה**. פ' שְׁאֵין סְבִיב הָעִגּוּל בְּחִשְׁבּוֹן הַטֶּפַח אֶלָּא מַה שֶּׁיֵּשׁ חוּץ לָעִגּוּל, וְעַיֵּן ט"ז: (ה) לְהַנִּיחַ. וְחַבָּה רַחֲבָה שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ

בְּאוּר הֲלָכָה

חֲשִׁיבָא טְפֵי, דְּלֹאו מִשּׁוּם מְחִצָּה אִיתְּתַן עָלָּה כִּי אִם מִשּׁוּם גְּזֵרַת אֲטָבָא, עַיֵּן שָׁם בְּגֵמָרָא[42]: * **אם לא וכו'**. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף־קָטָן יא מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם הַחַיֵּי אָדָם. וְעַיֵּן שָׁם בְּנִשְׁמַת־אָדָם כְּלָל מד אות ה שְׁמִצְדָּד דְּבְמָקוֹם שְׁצָרוֹ שֶׁל אָדָם תּוֹקְפוֹ וְהַפְּרוֹת דּוֹלְקִים וְיֵשׁ לָחוּשׁ ח"ו לְמוּרְשׁ"ל, אוֹ שֶׁיְּשַׁמֵּשׁ לְאוֹר הַנֵּר, דְּאֵיכָא סַכָּנָה, שֶׁמֻּתָּר אוֹ לִסְמֹךְ עַל הַפּוֹסְקִים שֶׁהֵבִיא הַמַּגֵּן־אַבְרָהָם בְּסָעִיף־קָטָן ג שֶׁמְּתִירִין לַעֲשׂוֹת מְחִצָּת עֲרַאי לָזֶה, וּמֻתָּר לְהַעֲמִיד הַפָּאראוא"ן[1] אַף שֶׁלֹּא הָיָה נִמְשָׁךְ מֵעֶרֶב־שַׁבָּת, וְעַיֵּן שָׁם שֶׁכָּתַב הַטַּעַם, דִּלְדִידְהוּ לֹא חֲשִׁיב זֶה מְחִצָּה הַמַּתֶּרֶת כְּלָל כִּפְנֵי שֶׁיָּכוֹל לְהַסְתִּיר הַגֵּר בְּעֵצָה אַחֶרֶת, כְּגוֹן עַל־יְדֵי כְּפִיַּת כֶּלִי. וְעַיֵּן שָׁם שֶׁהוּא מַתִּיר בְּשִׁיצְרוֹ תּוֹקְפוֹ אֲפִלּוּ אִם אוֹר הַנֵּר נִרְאֶה לְמַעְלָה מֵהַמְּחִצָּה[43], אֲבָל בְּלֹאו הָכֵי חֲלִילָה לְהָקֵל בָּזֶה: * **שְׁהִיָּה מִבְּעוֹד יוֹם טָפֵחַ**. בְּמַגֵּן־אַבְרָהָם אֵיתָא טֶפַח בּוֹלֵט מִן הַצַּד, וְהַיְנוּ שֶׁמּוֹסִיף אַחַר־כָּךְ בְּרָחְבּוֹ, אֲבָל בְּבֵיתִי־יוֹסֵף הֵבִיא בְּשֵׁם הַמַּרְדְּכִי, שֶׁהִיא כּוֹרַךְ הַמְּחִצָּה לְצַד מַעְלָה וְנוֹתְנָהּ עַל הַמּוֹט וּמְשִׁיר בָּהּ רֹחַב טֶפַח, וְאַחַר־כָּךְ בְּשַׁבָּת שׁוֹשָׁה לְצַד מַטָּה; וּכְתוֹסֶפֶת־שַׁבָּת הִקְשָׁה עַל זֶה, דִּבְמַעֲלָה לֹא חֲשִׁיב עֲדַיִן מְחִצָּה כְּלָל, דְּאֵין קָרוּי מְחִצָּה רַק בְּעַשָּׂרָה, אֲבָל הַפְּרִי־מְגַדִּים כָּתַב דְּעִ"כ בְּכָל גַּוְנָא מֻתָּר, וְכֵן כָּתְבוּ הַגְּרַ"ז וּלְבוּשֵׁי־שָׁרָד: * **טְהֵר וכו'**. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה בְּמַה שֶּׁהֶעָרְתִּי דְּאִם עָשָׂה אֵיזֶה דָּבָר־מַשֶּׁהוּ וכו', וּבֵין בְּגַג חָצִיב אוֹתָן אֶלָּא לְפִי שָׁעָה וְלֹא לְהִתְקַיֵּם: **(יג) בָּרְחָבָן טֶפַח**. שִׁרְחַב הָעֵץ הֶעֱלֹה הָיָה טֶפַח[32], (יד) וַאֲפִלּוּ רַק בְּאֶחָד מֵהֶן, (יט) וְכֵן מַה שֶּׁפָּחַב: אִם אֵין בֵּין זֶה לְזֶה וכו', הַיְנוּ גַּם־כֵּן אֲפִלּוּ רַק בְּמָקוֹם אֶחָד[33], וַאֲמָרִינַן לְבוּד, וְהָוֵי כְּאִלּוּ הָיָה שְׁלֹשָׁה טְפָחִים מִכָּאן אֶחָד[34]: **(יד) חֲשִׁיבִי כְּאֹהֶל וּמֻתָּר וכו'**[35]. דְּדַוְקָא לַעֲשׂוֹת אֹהֶל עֲרַאי מִתְּחִלָּה אָסוּר, אֲבָל אִם נַעֲשָׂה כְּבָר מֻתָּר לְהוֹסִיף עָלָיו[36], וּבָזֶה כֵּינֵן שֶׁהָיָה בְּעֵץ אֶחָד רֹחַב טֶפַח דְּהוּא שִׁעוּר אֹהֶל, אוֹ שֶׁהָיָה קָפוּל מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים בֵּין זֶה לְזֶה דְּהוּא שִׁעוּר לְבוּד, וְהָוֵי כְּמוֹ הָעֵצִים מְחֻבָּרִים יַחַד בְּשִׁעוּר שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, חָשׁוּב נַעֲשָׂה אֹהֶל מֵכְּבָר[37]: **(טו) וּמַטַּעַם זֶה וכו'**. רוֹצֶה לוֹמַר, דְּהָיָה טֶפַח פְּרוּסָה מִבְּעוֹד יוֹם, מֻתָּר אַחַר־כָּךְ לִפְרֹס עוֹד, דְּאֵינוֹ אֶלָּא מוֹסִיף עַל אֹהֶל עֲרַאי, אֲבָל בְּלֹאו הָכֵי אָסוּר. וְאַף דְּלִקְמָן בְּסָעִיף ג אָמְרִינַן דְּאֵינוֹ אָסוּר מִשּׁוּם אֹהֶל עֲרַאי אֶלָּא כְּשֶׁעוֹשֶׂה גַּם מְחִצּוֹת תַּחְתָּיו, שָׁאנֵי הָכָא שֶׁעוֹשֶׂה לְהַרְוִיחַ בִּשְׁבִיל אֹהֶל לְצֵל אוֹ לְהָגֵן מִפְּנֵי הַצְּנָּה וְהַגְּשָׁמִים, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְקַמָּה בְּסָעִיף ג: **(טז) חוּץ מִן הַכְּרִיכָה**. הַיְנוּ, שֶׁאִם הָיְתָה מַחֲצֶלֶת פְּרוּסָה לְשֵׁם גַּג וּכְרָכָהּ מֵעֶרֶב־שַׁבָּת, דְּצָרִיךְ שֶׁתִּשָּׁאֵר טֶפַח פְּרוּס כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה מֻתָּר לִפְרֹס הַכֹּל, וְכַנַּ"ל, אֵין רֹחַב הֶעָגוּל שֶׁל הַכְּרִיכָה עוֹלֶה בְּשִׁעוּר טֶפַח, דְּהַכְּרִיכָה אֵינָהּ חֲשׁוּבָה פְּרוּסָה עַל הַגַּג לְאֹהֶל[38], אֶלָּא צָרִיךְ שֶׁיִּשָּׁאֵר טֶפַח פְּרוּס לְבַד מֵרֹחַב הֶעָגוּל שֶׁל הַכְּרִיכָה [ב"י]. (כ) יֵשׁ מַהֲאַחֲרוֹנִים שֶׁכָּתְבוּ, דַּאֲפִלּוּ הָכֵי לִפְרֹס הַמַּחֲצֶלֶת כְּשֶׁהִיא כְּרוּכָה עַל אֵיזֶה דָּבָר שֶׁשַּׁיָּךְ בּוֹ אֹהֶל לְהַדְיָא, אָסוּר מִשּׁוּם אֹהֶל, דְּדַוְקָא בָּזֶה שֶׁהָיָה פָּרוּס מִתְּחִלָּה וּכְרָכָהּ לֹא מִחֲזֵי בָּזֶה כְּמִשַּׁיֵּר לְאֹהֶל, אֲבָל לְתַתָּנָא כָּךְ כְּשֶׁהִיא כְּרוּכָה עַל דָּבָר אַחֵר מִשּׁוּם אֹהֶל, דְּדַוְקָא בָּזֶה שֶׁהָיָה פָּרוּס מִתְּחִלָּה וּכְרָכָהּ לֹא מִחֲזֵי בָּזֶה כְּמִשַּׁיֵּר לְאֹהֶל, אֲבָל לְתַתָּנָא כָּךְ כְּשֶׁהִיא כְּרוּכָה עַל דָּבָר אַחֵר אָסוּר: **ג (יז) מִטָּה וכו'**. הָנֵה בְּדֵי שֶׁנָּבִין הֵיטֵב אֶת הִכְרֵי הַסָּעִיף אֲקַדִּים הַקְּדָמָה קְצָרָה, וְהוּא: דְּאַף דְּלִעְנְיַן בְּנְיַן קֶבַע, אַף אִם עָשָׂה אֵיזֶה הֶכֵּר־מַשֶּׁהוּ לְהוֹסִיף עַל הַבְּנְיָן, בֵּין בְּמְחִצּוֹת וּבֵין בְּגַג, חַיָּב, וְכָל־שֶׁכֵּן אִם עוֹשֶׂה אֶת כָּל הַגַּג, מִכָּל מָקוֹם לְעִנְיַן אֹהֶל עֲרַאי לֹא אָסְרוּ בְּעוֹשֶׂה אֶת הַגַּג לְחוּד אִם לֹא שֶׁעוֹשֶׂה אֶת הַגַּג מִפְּנֵי הַהֶמְשֵׁךְ וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, דְּאָז הוּא קָצַת בִּכְהִינַת אֹהֶל[40], אֲבָל בְּלֹאו הָכֵי לֹא אָסְרוּ (כא) כִּי אִם בְּעוֹשֶׂה גַּם הַמְּחִצּוֹת־עֲרַאי שֶׁתַּחְתָּיו כְּשֶׁבָּת; גַּם לֹא אָסְרוּ כִּי אִם בְּשֶׁעָשָׂה כְּסֵדֶר, מִתְּחִלָּה הַמְּחִצּוֹת וְאַחַר־כָּךְ הַכְּפוּי, דְּאָז הוֹמֶה קְצָת לְאֹהֶל קֶבַע, אֲבָל אִם עָשָׂה לְהֶפֶךְ לֹא אָסְרוּ[41]. וְיֵשׁ פּוֹסְקִים שֶׁסּוֹבְרִין דְּכָעִינָן שֶׁיִּהְיֶה צָרִיךְ גַּם־כֵּן לֶאֱוִיר שֶׁתַּחְתָּיו, וּכְוָתֵיהוּ פָּסַק הַמְחַבֵּר לְקַמָּן בְּסָעִיף ז: **(יח) אָסוּר לְהַנִּיחַ וכו'**. בְּדִקְדּוּק כָּתַב לָשׁוֹן זֶה, דְּדַוְקָא לְהַנִּיחַ אָסוּר, דְּהַיְנוּ בְּתִקְפָּלֶת.

תרגום: 1 מחצה מתקפלת.

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לְסָמְכוֹ עַל דְּבָרָיו[24]. וְעַל־כָּל־פָּנִים (יז) לְכָלֵי עַלְמָא מֻתָּר לְכַפּוֹת הַסְּפָרִים בִּכְסוּי בְּצֶלֶמָא, וְהַיְנוּ כְּלִי בְּתוֹךְ כְּלִי, לְהַתִּיר הַתַּשְׁמִישׁ, דְּזֶה לֹא הָוֵי מְחִצָּה כְּלָל: **(יא) שֶׁהָיָה מִבְּעוֹד יוֹם טָפֵחַ**[29]. וְלָכֵן פַּאראוא"ן[1] שֶׁעוֹמֵד מֵעֶרֶב־שַׁבָּת מֵעֶרֶב־שַׁבָּת, מֻתָּר לְפָשְׁטוֹ כָּלוֹ, אֲבָל אִם הָיָה מְקֻפָּל, אַף־עַל־פִּי שֶׁכְּלוֹ הָרְבֵּה יוֹתֵר מִטֶּפַח, לֹא מַהֲנֵי, שֶׁהֲרֵי לֹא נַעֲשָׂה זֶה בִּשְׁבִיל מְחִצָּה[30] [ח"א]: **ב (יב) וְכוֹפְפִין רֹאשָׁן וכו'**. הַיְנוּ, שֶׁעוֹשִׂין כְּמוֹ חֻשּׁוּקִין [שְׁקוּרִין רייפי"ן] עַל־פְּנֵי רֹחַב הַסְּפִינָה מִלְּמַעְלָה, (טו) וְיוֹשְׁבִין כֵּן בְּעֵצִים הָרְבֵּה סְמוּכִין זֶה לָזֶה עַל כָּל אָרְכָּהּ שֶׁל סְפִינָה. (טז) וְהוּא הַדִּין עֲרֵיסַת הַתִּינוֹק שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ חֻשּׁוּקִים וּפוֹרְסִין עֲלֵיהֶם סָדִין לְהָגֵן מִפְּנֵי הַזְּבוּבִים, אִם הַחֻשּׁוּקִים נַעֲשִׂים מִבְּעוֹד יוֹם בְּדֶרֶךְ שֶׁנִּתְבָּאֵר, מֻתָּר לִפְרֹס עֲלֵיהֶם סָדִין בְּשַׁבָּת[31], וְאִם לָאו אָסוּר. (יז) וְהוּא הַדִּין דְּאָסוּר לִפְרֹס סָדִין עַל הָעֲגָלוֹת, דְּעָשׂוּי גַּם־כֵּן לְהָגֵן עַל מַה שֶּׁתַּחְתֶּיהָ וְהָוֵי כְּאֹהֶל, אִם לֹא שֶׁהָיָה פָּרוּס כְּבָר מֵעֶרֶב־שַׁבָּת כְּרוֹחַב טֶפַח, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַשֻּׁלְחָן־עָרוּךְ. וְהָא דְּלֹא חֲשִׁיבִי כָּל זֶה לְאֹהֶל קֶבַע, הַיְנוּ מִשּׁוּם דְּאֵין עוֹשִׂין

Torah-Box.com diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן שְׁטוֹ

בִּיאוּרִים וּמוּסָפִים

[משנ"ב ס"ק י]
דְּבְשָׁעָה הַדָּחַק יֵשׁ לְסָמֹךְ עַל דְּבָרָיו[24].

24) והחזו"א כתב (או"ח סי' נב ס"ק יד ד"ה שם אבל) שהעיקר כדברי המג"א. והוסיף בביאור דבריו, שאף על פי שהעמיד מחיצה שבכחה להתיר, מ"מ כיון שאינו זקוק לה, דומה הדבר לעושה מחיצה כדי לשמש מיטתו לאחר שיכבה הנר, שבודאי אינו נחשב בעושה מחיצה המתרת, שהרי אינה מתרת לו את התשמיש כלל, ואף עשיית מחיצה המכסה את הנר דומה היא לכיבויו, ונחשב בזה כעושה מחיצה כדי לשמש לאחר שיכבה הנר.

[שעה"צ ס"ק יג]
דְּלֹא חָשִׁיב מְחִצָּה הַמַּתֶּרֶת הוֹאִיל וּמְדִינָא יוּכַל לְכַבּוֹתָהּ[25], עַיֵּן שָׁם[26] וכו', בְּיוֹם־טוֹב בְּוַדַּאי יֵשׁ לְסָמֹךְ עַל הַטַּ"ז[27] וכו', דְּגַם בְּשַׁבָּת יֵשׁ לְהָקֵל[28].

25) והחזו"א כתב (או"ח סי' נב ס"ק יד ד"ה שם אבל), שמאחר שמ"מ משמשת היא במחיצה, אין זה מועיל שיכול היה שלא להצטרך לה כלל, ודומה הדבר למעמיד מחיצה של סוכה כשבבר יש לו סוכה אחרת, שבודאי נחשבת היא במחיצה המתרת.

26) שם כתב הט"ז (ס"ק ב), שאף על פי שמצד הדין מותר לבבות, מ"מ אין מורים כך. ובביה"ל שם (ס"א ד"ה או) כתב, שמהאחרונים מוכח שלא סמכו על דברי הט"ז להלכה, ורק לענין יו"ט שני של גלויות דעת הפר"ח והא"ר שיש להקל כדבריו, והקרבן נתנאל צירד להחמיר בזה גם ביו"ט שני של גלויות, וכן דעת החיי אדם, מלבד באופן שיצרו מתגבר עליו, שבזה יש להקל ביו"ט שני של גלויות.

27) והחזו"א כתב (שם ד"ה ולעשות), שאין לעשות מחיצת עשרה גם ביו"ט, ושלא כדברי הט"ז.

28) משמע מדבריו, שאפשר להקל לעשות מחיצת עשרה גם באופן שאור הנר נראה מעליה, ותמה על כך החזו"א (שם), שהרי מסקנת המג"א שלא התירו הפוסקים לעשות מחיצה אלא כשאין האור נראה מעל המחיצה. [ואכן כן כתב המשנ"ב (ס"ק י), שיש להחיר לעשות מחיצה רק כשאין האור נראה מעליה].

[משנ"ב ס"ק יא]
שֶׁהָיָה מְבָעֵר יוֹם טֶפַח[29] וכו', לֹא מַהֲנִי, שֶׁהֲרֵי לֹא נַעֲשָׂה זֶה בִּשְׁבִיל מְחִצָּה[30].

29) מבואר מדברי הרמ"א, שבשם שמותר להוסיף על אהל עראי, כך מותר להוסיף על מחיצה המתרת. אמנם, לענין סכך שהיה על גבי הסוכה וקצתו עף על ידי הרוח, כתב המשנ"ב לקמן (סי' תרלו ס"ק א) בשם הפתחי עולם, שאסור להוסיף עליו ביו"ט [והוא שלא כמשמעות הפמ"ג כאן א"א ס"ק א שלא חילק בין מחיצה לסכך]. אכן, בשו"ת שואל ומשיב (מהדורה ד ח"ג סי' כה) שהוא מקור דינו של הפתחי עולם, ביאר, שאף על פי שבמחיצה המתרת מותר להוסיף, באהל המתיר אין לעשות כן.

מאידך, דעת הגרש"ז אויערבך (ששכ"ד הע' קכו, ובח"ג שם) שלגבי סוכה לא נאמר ההיתר של תוספת אהל עראי, בין בסכך ובין בדפנות, כיון שמחדש בעשייתה שם סוכה [וכן לגבי העמדת צורת הפתח, אין מועיל מה שיש טפח עשוי, כיון שמחדש בהעמדתו שם פתח], מה שאין כן לגבי שאר מחיצה המותרת, שכיון שאינו עושה בהעמדתה אלא הפרדה בלבד, מועיל מה שהיה טפח עשוי מערב שבת. [ואכן טעמו של השואל ומשיב הנ"ל, אינו נזכר בדברי הפתחי עולם]. וראה ארחות שבת (פ"ט הע' מו ו-סה) בשם הגרש"ש אויערבך.

ומחיצה המתרת הקיימת מערב שבת, אלא שאינה מהודקת, ובא להדקה בשבת בקצוותיה, דעת הגרש"ז אויערבך (ששכ"ד הע' קכ ובח"ג שם) שמותר הדבר, שמאחר שמותר להוסיף על טפח הקיים מערב שבת, כל שכן שמותר להדק מחיצה שלימה הקיימת מערב שבת.

30) מבואר מדבריו, שדינו של פארוואי"ן אינו ככסא של פרקים, שהתיר השו"ע להלן (ס"ה) לפתחו גם כשלא היה פרוס מבעוד יום ברוחב טפח [כיון שנחשב הכסא כפתוח כבר מבעוד יום, כמו שכתב המשנ"ב להלן (ס"ק כז)], אבל בפארוואי"ן אסור לפתחו אלא אם כן היה פרוס בשיעור טפח מבעוד יום, שאז דינו ככל הוספה על אהל עראי שמותרת.

[משנ"ב ס"ק יב]
מָתָּר לְפָרֹס עֲלֵיהֶם סָדִין בְּשַׁבָּת[31].

31) וכן להניח 'סוכך' חדש ולהוציא מתחתיו את ה'סוכך' הישן, דעת הגרש"ז אויערבך (ששכ"ד הע' לג) שאינו נחשב כפורס מחדש, אלא כמוסיף, ומותר.

[משנ"ב ס"ק יג]
שֶׁרֹּחַב הָעֵץ הָעָגֹל הָיָה טֶפַח[32] וכו', הֵינוּ גַּם־כֵּן אֲפִלּוּ רַק בְּמָקוֹם אֶחָד[33] וכו', וְהַיְנוּ כְּאִלּוּ הָיָה שְׁלֹשָׁה טְפָחִים מְכֻסֶּה בְּמָקוֹם אֶחָד[34].

32) והחזו"א (או"ח סי' נב ס"ק ח) הגיה בדבריו, שצ"ל 'שרוחב העץ העגול טפח', ובתב בשונה הלכות (ס"י) שאכן כך הגיה המשנ"ב בדפוסים האחרונים. והוסיף החזו"א, שלפי זה שיעור העיגול הוא שלשה טפחים [וכמו שאמרו בגמ' (סוכה ז, ב) שכל שיש בהיקפו שלשה טפחים יש בו רוחב טפח].

33) ובתב החזו"א (שם ס"ק י ד"ה ומש"כ) שהיינו דוקא באופן שהלבוד הוא לכל האורך או הרוחב, ולא רק בטפח על טפח, וביאר הגרש"ז אויערבך (ששכ"ד הע' לז), שכיון שטעם ההיתר הוא משום שנחשב כגומר בזה את עשיית האהל, אם כן גמר עשיית האהל הוא רק כנגד מה שכבר עשוי. והוסיף, שכך היא גם משמעות דברי הביה"ל לעיל (ס"א ד"ה שהיה).

34) ולדברי המשנ"ב שלענין זה מועיל דין 'לבוד' להחשב כסתום, כבשאר דיני התורה, כתב החזו"א (שם ס"ק ח) שאין צריך מתחילה לפרוס מחצלת על ההלל הלבוד, אלא מותר להתחיל לפרוסה מן הלבוד והלאה.

אולם כתב החזו"א (שם), שאין הדבר מוכרע שדין 'לבוד' נאמר לענין 'אהל' שבת, שהרי כתב המשנ"ב להלן (ס"ק לד) שאת שיעור טפח באהלי שבת למדו מאהלי טומאה, ולגבי אהל טומאה אין מועיל דין לבוד להחשב כסתום, וכמו שכתב הרמ"א (יו"ד סי' שעא ס"ד), ואם כן גם לענין אהל שבת אין הלבוד נחשב כסתום, ומה שהתיר השו"ע לפרוס מחצלת על עצים

המשך בעמוד הבא

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן שיג שיד

המשך מעמוד קודם

תוס׳ בביצה לג, ב ד״ה כי תניא), שלדעת רש״י יש בכך איסור מהתורה, ואילו לדעת תוס׳ אין הדבר אסור מהתורה. ועי״ש שכתב שהלכה כדעת התוס׳, שהרי הם בתראי.

[משנ״ב ס״ק ז]

דְּאַיִן סְתִירָה בְּכֵלִים אֲפִלּוּ כְּשֶׁעוֹשֶׂה שְׁבִירָה בִּכְלִי שְׁלֵמָה[7].

7) וכתב החזו״א (או״ח סי׳ נא ס״ק ו), שאף לדעת הגר״א יש על כל פנים איסור דרבנן לשבור חבית שלימה, שגזרו חז״ל שמא יכוין בשעת השבירה שהפתח יהיה יפה, ונמצא עושה כלי וחייב משום מכה בפטיש [וכמו שמצינו בגמרא בביצה לג, ב שגזרו שלא יקטום אדם קיסם כדי להריח בו, שמא יקטום קיסם כדי לחצרץ בו את שיניו].

הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן שיד

המשך מעמוד 240

אבל בדבר שהוא גוף אחד כגון עור או נייר, אין איסור קורע, ולפי דבריו לא קשה קושיה זו, אכן הביה״ל דחה את דבריו מדברי הירושלמי.

[שעה״צ ס״ק כז]

מַשְׁמַע מִמֵּנּוּ־אַבְרַהַם דְּאָסוּר גַּם בְּמִגּוּפָה מִלְּמַעְלָה מִדְּרַבָּנָן[23].

23) והחזו״א כתב (או״ח סי׳ נא ס״ק י), שמותר לעשות במגופת החבית אפילו נקב העשוי להכניס ולהוציא.

[משנ״ב ס״ק ל]

דְּלָאו קֶשֶׁר שֶׁל קַיְמָא הוּא[24].

24) והחזו״א צידד (או״ח סי׳ נא ס״ק יג), שאין איסור להתיר חותמות שבכלים הקשורות בחבל אפילו בקשר של קיימא. ובטעם הדבר כתב, שהתרת הקשר נעשית בדרך כילוי, שהרי אינה נעשית אלא כדי להגיע למה שבתוך הכלי [והסיבה שמתיר הוא את הקשר, ולא חותך את החבל בידו או בכלי, היא מפני שיותר נוח לו להתיר את הקשר מלחתוך את החבל], לכן אין התרה זו נכללת בכלל מלאכת מתיר.

אולם מצדד החזו״א, שדוקא קשר שאיסור התרתו אינו אלא מדרבנן מותר להתירו בדרך של כילוי [כגון הקשר שבחותמות שבכלים שאיסור התרתו אינו אלא מדרבנן, שהרי מקלקל הוא]. משום שחכמים הקילו באופן זה, אבל קשר שאסור להתירו מדאורייתא, אסור להתירו אף בדרך של כילוי.

[משנ״ב ס״ק לא]

וְלֹא מְקָרֵי סְתָרָה[25].

25) ואף איסור קורע אין בחיתוך החבל, כפי שכתב הביה״ל להלן (ס״ח ד״ה חותלות) שאיסור קורע נאמר רק בקריעה ששייך לחזור ולתופרה.

הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן שטו

המשך מעמוד קכב

[משנ״ב ס״ק ז]

אִם־כֵּן הַפָּרֹכֶת אֵינוֹ תְּלוּיוֹ רַק לְצְנִיעוּת בְּעָלְמָא[14] וכו׳, מַתָּר לְתְלוֹת בְּשַׁבָּת סְדִינִין הַמְצֻיָּרִים עַל הַפֶּתַח לְנוֹי[15].

14) והחזו״א (או״ח סי׳ נב ס״ק יג) כתב, שמאחר שקבע את הפרוכת על מקומה בקביעות, נחשב הדבר כ׳בונה׳ ממש [בבנין], ולא רק כמעמיד מחיצה, ואם כן אף לתלותה על הדלת אסור, ורק באופן שמחליפים את הפרוכת בשבת, מותר לתלותה, שהרי אינו קובעה לבנין [וראה שם שהוסיף לתמוה על התרומת הדשן שהתיר לתלותה בקביעות].

15) ולתלות סדין תחת הסכך מפני העלים הנושרים לתוך המאכלים וכדו׳, שכתב לקמן (סי׳ תרכט ס״ק נח) שבחול המועד אפשר להקל בזה בשעת הדחק אם תולחו תוך ארבעה טפחים לסכך [שבאופן זה מתבטל הסדין לסכך], כתב בשעה״צ שם (ס״ק פד) שלענין שבת ויו״ט משמע מהפמ״ג לקמן (סי׳ תרמ א״א ס״ק ח) שיש לתלותו תוך שלשה טפחים לסכך, שבאופן זה אין הדבר נחשב כעשיית אהל כלל, שאם לא כן יש ברבר משום חשש עשיית אהל, ובעין זה כתב במשנ״ב לקמן (סי׳ תרמ ס״ק כה). וראה מה שכתבנו להלן (ס״ק מט).

וחוסיף בשעה״צ שם (ס״ק לח), שבלבושי שרד משמע שבשבת אסור לתלות את הסדין אפילו סמוך לסכך ממש, משום שנחשב הדבר כעשיית אהל מהסדין ולמטה, וסיים שהאחרונים אינם סוברים כך.

ולגבי עצים שסמכם לרפנות הסוכה, כתב השו״ע לקמן (סי׳ תקיח ס״ח) שאין בנטילתם משום סותר, ומותר ליטלם ביו״ט, וביאר המשנ״ב שם (ס״ק לט), שהוא דוקא כשלא חיבר אותם עם הדופן, ואף לא הסמיכם לדופן כדי לעבותה שתהיה חזקה, שאם לא כן בטלים הם לדופן, ובנטילתם נחשב הוא כסותר את הדופן. וכן לגבי חבילות קנים שהניחן על הסכך, כתב הרמ״א לקמן (שם) שאם דעתו להסיק בהן, אין הן מתבטלות לסכך, ומותר ליטלן ביו״ט, לפי שאין בכך משום סתירת אהל. וביאר המשנ״ב שם (ס״ק מא), דהיינו דוקא באופן שלא התיר את איגודן, ואף לא התכוין לבטלן לסכך בשעה שהניחן.

[משנ״ב ס״ק ח]

וּבְלָבַד שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה וְכוּ׳[16].

16) ואף על פי שעשיית גג שלא לשם הצל שתחתיו מותרת כשאינו עושה גם את המחיצות, וכמו שכתב להלן (ס״ק יז), ביאר החזו״א (או״ח סי׳ נב ס״ק יג) שאהל הנמתח חמור יותר, ונחשב כאהל גם אם אין עושים מחיצות [וראה מה שכתבנו להלן (ס״ק כד)].

[משנ״ב ס״ק י]

בְּסִימָן רמ סָעִיף יא בַּהַגָּ״הּ[17] וכו׳, שֶׁגְּבוֹהַּ עֲשָׂרָה[18] וכו׳, שֶׁלֹּא תְּנִיד אוֹתָהּ הָרוּחַ[19] וכו׳, אֵין שָׁם מְחִצָּה עָלֶיהָ[20] וכו׳, דְּלֹא חֲשִׁבִינַן לָהּ כְּמְחִצָּה הַמַּקֶּרֶת[21] וכו׳, כְּאִלּוּ מֻנָּחִין בְּכְלִי תּוֹךְ כְּלִי[22].

17) שם כתב הרמ״א שמותר לשמש בשהאור נראה דרך הסדין שהועמד במחיצה, והוסיף המשנ״ב שם (ס״ק מא), שהוא הדין כשהאור נראה מעל המחיצה.

Torah-Box.com diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן שטז

המשך מעמוד הקודם

18) היינו בשהמחיצה מגיעה למטה עד לארץ, או על כל פנים תוך שלשה טפחים קרוב לארץ [לבוד], וכמו שכתב לעיל (סי' פז ס"ק טו), שרק באופן זה המחיצה מתרת.

19) ולגבי דפנות סוכה העשויות מיריעות של פשתן, שהעמידן במקום שיש חשש שמא תזיזן הרוח, כתב השו"ע לקמן (סי' תרל ס"ו) שמלבד שצריך לקושרן כדי שלא ינודו, טוב גם להעמיד מחיצת קנים המועילה מדין לבוד, כיון שיש לחוש שמא יתנתקו היריעות ולא ישים לב לכך. ומה שלא מצינו חתורא זו בשאר מחיצות הבאות להחיר, ודי במה שקושרן באופן שלא תוזן הרוח, ביאר הגרש"ז אויערבך (שש"כ פכ"ד הע' קיז) ששתה סוכה שעשויה לשבעה ימים, ולפיכך חששו שמא יתנתקו הקשרים במשך ימים אלו, ועוד, שבדרך כלל אין המחיצות מתירות אלא איסורים דרבנן, ואינן כדפנות סוכה שדינן מדאורייתא. וחוסיף, שלדעת הט"ז שהובא במשנ"ב שם (ס"ק נ), אכן אין חילוק בין מחיצות סוכה לשאר מחיצות, אלא שלגבי עשיית דופן אחת לא נאמרה חומרא זו כלל, ורק בסוכה ששלוש דפנותיה עשויות מיריעות יש לחוש לניתוק הקשרים.

20) משמע מדברי המג"א האלו, שאף שבבית אין רוח מצויה ואין המחיצה זזה, מ"מ כיון שיכולה לזוז ברוח, אין דינה כמחיצה. וכן לענין מחיצת סוכה, שכתב השו"ע לקמן (סי' תרל ס"ו) שאם הוה ברוח אינה נחשבת מחיצה, כתב המשנ"ב שם (ס"ק מח) שהוא הדין אם עומדת המחיצה בבית שאין בו רוח כלל, אין דינה כמחיצה. וכן לענין מחיצה הנעשית להתיר טלטול בשבת, שכתב השו"ע לקמן (סי' שסב ס"א) שאם אינה עומדת ברוח מצויה אינה נחשבת מחיצה, כתב בביה"ל שם (ד"ה שאינה) בשם התוספת שבת, שאף אם עושה אותה בבית שאין בו רוח, אין דינה כמחיצה.

מאידך, החזו"א (או"ח סי' נב ס"ק יד) פקפק על דברי המג"א הללו, וכתב שכיון שבבית אין הרוח מצויה, שהרי כחלי הבית מגינים מפניה, הרי זה כמי שקשר את המחיצה, אלא שהוסיף שיתכן שטעם המג"א הוא שמחיצה רפויה שרוח מצויה מבטלתה, אין דרך האנשים לעשותה לקביעות, ומשום כך אינה נחשבת במחיצה כלל [ובסוף דבריו כתב שהמג"א לשיטתו פסל לקמן (סי' תרל ס"ק טז) גם מחיצת סוכה העשויה באופן זה, אולם בשו"ת הלכות קטנות שהובא בבאר היטב שם (ס"ק י) צידד להכשיר בזה].

21) מבואר מדבריו, שמותר לאדם לשמש מיטתו אף אם נראים הספרים מעל המחיצה. ובביה"ל לעיל (סי' רמ ס"ו ד"ה עד שיהיה) כתב, שיתכן שיש להקל בדבר. ובפני ספר תורה, כתב שם שיש להחמיר.

ולגבי ספרים הנמצאים מאחורי מחיצה שיש בה נקבים, ועשויה כעין רשת, כתב שם (ס"ק כה) שבשעת הדחק יש לסמוך להקל שמותר לשמש מיטתו, אלא שלכתחילה יש לכסות את הספרים, שלא יהיו נראים דרך הנקבים. ובפרט בספר תורה שבודאי יש להחמיר בדבר [אמנם, בשעה"צ שם (ס"ק יב) כתב, שאין צריך לכסותם בשני כסויים, שעל ידי המחיצה נעשה הדבר כרשות אחרת, ורק משום שבזיון הוא קצת לספרים כמה שנראים, די במה שהם מכוסים].

22) מבואר בדבריו, שגם העושה צרכיו בפני ספרים צריך לכסותם בשני כיסויים, וכן כתב לעיל (סי' מ ס"ק ה) בשם הדרך החיים לגבי הנחת תפילין. אמנם, בביה"ל שם (ס"ב ד"ה אסור) תמה מהו מקור הדין, שאמנם כתב השו"ע (שם) שצריך שני כיסויים לענין תשמיש המיטה, מ"מ אין ראיה מכך לענין עשיית צרכיו, ואף שודאי אסור שיהיו מגולים [כמבואר ברמ"א כאן], מ"מ יתכן שאינם צריכים שני כיסויים.

[ביה"ל ד"ה ואין]

הֲרֵי מְפַרֵּשׁ דְּגַם בְּמִחֲצָה עֲרָאי בְּלֹא גַּג גַּם־כֵּן אָסוּר[23].

23) וכן לגבי סידור אבנים כדפנות סביב הקדירה כדי שתוטמן בהם [ביום טוב שחל בערב שבת], כתב השו"ע לעיל (סי' רנט ס"ו) שיש האוסרים לעשות כן משום בנין, ויש המתירים. וכתב המשנ"ב שם (ס"ק יז), שלדעת האוסרים אסור לעשות כן מדרבנן, משום בנין עראי, ולדעת המתירים כתב שם (ס"ק יח) שמותר לעשות כן משום כבוד השבת, ולכן כשאפשר להטמין באופן אחר, אסור הדבר לכל הדעות [ויש לדון שהתירוץ הראשון שכתב הביה"ל בסמוך, נותע גם שם].

הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן שטז שטז

המשך מעמוד 250

הדלת או החלון אפילו איסור דרבנן. וחוסיף, שאף האדם המכניסו לבית כזה אינו עובר באיסור.

ולעמוד בחלל פתח הבית, ועל ידי כך נחסמת יציאתו של הבעל חיים, הסתפק חנו"ן קרליץ (שם) אם מותר הדבר, ואפילו כשאין כוונתו לצידה אלא מתעכב שם מטעם אחר. אכן, לעבור בפתח, אף שבזמן זה שעובר שם אין הבעל חיים יכול לצאת, דעתו (שם) שמותר, כיון שאין למעשה זה חשיבות של מלאכת צידה.

6) ואם יכול הוא להוציא את הציפור על ידי תחבולות לפני שנועל, כתב הקצות השלחן (סי' קכא בדה"ש ס"ק טו) שצריך הוא להוציאה.

[ביה"ל ד"ה שהם]

וְיֵשׁ לְדַחוֹת[7].

7) ולהכניס בעל חיים הנמצא בבית גדול מאד לבית קטן יותר, אך גם בו אין יכולים לתפסו בריצה אחת, הסתפק הקצות השלחן (סי' קכא בדה"ש ס"ק ב) אם אסור, מפני שיתכן שרק להכניסו מרשות הרבים לבית גדול אסור, מחמת שמשתנה מצבו מחפשי לניצוד, מה שאין כן כשהוא כבר ניצוד. ולדעת הגרנ"ק קרליץ (חוט שני ח"א פט"ו ס"ק ב) אסור הדבר, מפני שאסור לצמצם את מקום חיותו של בעל חיים.

מאידך, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פכ"ז הע' קטו) שמותר הדבר, ולכן לגבי המכניס צבי מבית גדול אחד לבית גדול אחר הצמוד לו דרך פתח שביניהם, וכוגר לאחר מכן את הדלת, דעתו (שם) שמותר לעשות כן, אף על פי שעל ידי כך מגביל הוא את חירותו של הצבי, כיון שאף בבית השני הוא מחוסר צידה.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com